

Sınıf Öğretmenlerinin ve Okul Yöneticilerinin Perspektifinden “Sınıf Anneliği” Kavramına Bakmak: ‘Olmayıp da Olan Bir Unvan’*

An Examination of the Concept of “Classroom Motherhood” from the Perspective of Classroom Teachers and School Administrators: A Title That Exists or Not

Yücel KABAPINAR** , Eda SAK , Esra TOPRAK

ÖZ

Öğretmen, öğrenci, müdür, müdür yardımcısı, hizmetli ve memurlar bir okulun eğitim öğretim ortamına katkı sağlayan ve niteliğini artıran kişilerdir. Bundan başka öğretmenlerin kendi sınıf düzeninin sağlanması ve gereksinimlerin karşılanmasında katkı aldıkları bir diğer unvan da sınıf anneliğidir. Her ne kadar mevzuatta varlığına ve görev tanımına yer verilmemiş ve hatta böyle bir uygulamanın yasaklanmasına ilişkin resmi yazılar yazılmış olsa da sınıf anneliği varlığını devam ettirmektedir. Sınıf anneliği, sınıfa, öğretmene ve okul yönetimine önemli katkılar sağlamakla beraber önemli sorunları da gündeme getirmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, sınıf öğretmenleri ve okul yöneticilerinin gözünden sınıf anneliğinin amaç ve işlevini gündeme getirmek, sınıf anneliğinin olası yarar ve sorunlarının neler olduğuna ve sınıf anneliğinden kaynaklı sorunların çözümü için neler yapılması gerektiğine ilişkin önerileri ve bakış açılarını ortaya koymaktır. Araştırma nitel bir araştırma olup durum çalışması desenine göre biçimlendirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 32 sınıf öğretmeni ile 15 müdür ve müdür yardımcısı oluşturmaktadır. Çalışmanın veri toplama araçlarını da öğretmen ve okul yöneticilerine uygulanan anketler ile sınıf öğretmenleri için hazırlanan mülakat formu oluşturmaktadır. Elde edilen verilere nitel veri analiz yöntemlerinden içerik analizi uygulanmıştır. Çalışma, her ne kadar çok sayıda sorunu beraberinde getirirse de sınıf anneliğinin hem öğretmenlerin hem de okul yöneticilerinin pek çoğu için çok önemli ve işlevsel bir yapıda olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: İlkokul, Sınıf annesi, Sınıf öğretmeni, Okul yöneticisi

ABSTRACT

Teachers, students, principals, vice principals, servants and civil servants are people who contribute to the educational environment of a school and increase its quality. In addition, another title that teachers utilize in maintaining their own classroom order and meeting the needs is the institution of classroom motherhood. Although its existence and job description are not included in the legislation, and even official articles have been written to erase such a title, classroom motherhood continues to exist. Although classroom motherhood provides important contributions to teachers and school management, it also brings important problems to the agenda. In this context, the aim of this research is to bring up the purpose and function of classroom motherhood from the perspective of classroom teachers and school administrators to present suggestions and perspectives on the possible benefits and problems of classroom motherhood and what should be done. The research was carried out according to a qualitative research case study pattern. The study group of the research consists of 32 classroom teachers, 15 principals and vice principals. The data collection tools of the study are the questionnaires applied to the teachers and school administrators and the interview form prepared for the classroom teachers. Content analysis, one of the qualitative data analysis methods, was applied to the obtained data. The study reveals that although it brings many problems with it, classroom motherhood is a very important and functional structure for both teachers and school administrators.

Keywords: Primary school, Classroom mother, Classroom teacher, School administrators.

* Bu araştırmaya araştırmacılar eşit katkıda bulunmuşlardır. İsimler alfabetik olarak sıralanmıştır.

** Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü

Sorumlu Yazar/Correspondence Author: Yücel KABAPINAR

E-posta/E-mail: ykabapinar@marmara.edu.tr

Geliş Tarihi/Received: 15.10.2021

Kabul Tarihi/Accepted: 13.11.2021

Ç. Yayınlanma Tarihi/Online Published: 30.11.2021

GİRİŞ

Millî Eğitim Bakanlığının mevzuatı eğitimin paydaşları boyutunda incelenecek olursa, öğretmenlerin, öğrencilerin, okul yöneticilerinin, velilerin, memur ve hizmetlilerin görev tanımlarını, hak ve sorumluluklarını düzenleyen pek çok yasa ve yönetmeliğin varlığı görülecektir. Çünkü anılan bu paydaşlar, farklı boyutlarda ve kapsamda okul iklimindeki eğitime katkı sağlayan, bu eğitimi etkileyen ya da eğitimden etkilenen olarak işlev görmektedir. Söz gelimi okul müdürünün; öğretmenlere, öğrencilere, velilere, memura ve hizmetlilere karşı hak ve sorumluluklarını belirleyen yönetmelikler söz konusudur. Yine çok sayıda öğrenci ve öğretmenle birlikte sınıf da salt eğitim öğretim anlamında değil, gündelik yaşam içerisinde ortaya çıkabilecek sorunlar nedeniyle oldukça dinamik bir ortamdır. Öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci, öğretmen-veli ile olan ilişkiler ve ortaya çıkan gereksinimler bağlamında öğretmen-öğrenci ve veli sacayağındaki ilişkinin de işlevsel olması oldukça önemlidir. Öğretmenlerin mesleki zorluklarını tanımlamak için sık sık kullandıkları “siz evinizde bir iki çocukla uğraşmakta zorlanırken ben sınıfta 20-30 çocukla uğraşıyorum” ifadesi belli oranlarda haklılık payı da içermektedir. Tam da bu noktada, öğretmenin, özellikle ilkokullarda, eğitimle ilgili sınıfta/okulda yaşayabileceği sosyal, kültürel ve ekonomik sorunları çözmeye kolaylaştırıcı olarak gördüğü bir kişi vardır; o da “sınıf annesi”dir. Millî Eğitim Bakanlığının mevzuat ve yönetmeliklerinde varlığı resmen tanımlanmamış olsa da okul ikliminin paydaşlarından biri olarak sınıf annesi ya da sınıf anneliği kendini göstermektedir. Okul öncesi eğitimde, öğretmenle birlikte, genellikle kadrolu/ücretli bir sınıf annesi/ablası/yardımcısı olması son derece doğal iken, benzer ihtiyaçları ilkokulda veliler arasından seçilen sınıf annesi karşılanmaktadır (Karademir ve Akman, 2021).

Öğretmenin kendisinin ya da velilerin kendi aralarından seçtiği sınıf annesi, öğretmen-veli ilişkilerini düzenleyen ve bu iletişimde bir köprü görevi gören kolaylaştırıcı kişi olarak görülmelidir. Nitekim Derman ve Kahraman (2012) sınıf annesini, sınıfın düzenlenmesi, eksikliklerin giderilmesi, sınıftaki çocukların ihtiyaçlarının karşılanması konusunda öğretmene yardımcı olan, diğer velilerle iletişimi sağlayan kişi olarak görmektedir. Sınıf velilerinin bir araya gelip akıllı tahta, projeksiyon makinası, yazıcı ve toner gibi araçları satın aldıkları okulda karşılaşılabilen durumlardır. Öğretmen ve öğrenci sıralarının üzerine örtü alınması, özel günler için gerekli kıyafetlerin tedarik edilmesi gibi noktalarda öğretmen yardımı ihtiyaç duyabilmektedir. Bunlardan başka öğrencilerin sosyalleşmeleri, öğretmen-veli ilişkisinin sosyal yönden güçlendirilmesi adına yapılan organizasyonlarda da sınıf annesi ön plana çıkmaktadır. Bu arada öğretmene, öğretmenler gününde, doğum gününde ve diğer olası özel günlerde alınabilecek hediyenin gündeme getirilmesi, satın alınması ve sunulmasında da sınıf annesi önemli rol oynamaktadır.

Sınıf annesinin oynadığı ve görece olumlu olarak da nitelenebilecek katkıların yanı sıra öğretmen, veli ve okul merkezli önemli sorunların da yaratıcısı olabileceği görülmektedir. Bu sorunlara ilişkin gerek gerçekleştirilen araştırmalarda gerekse medyanın gündeme getirdiği haberlerde ilginç durumlar gözlenmektedir. Bunlardan birinde İzmir’de kaymakam imzasıyla okullara yollanan yazıda, sınıf anneliğinin mevzuatta yer almadığı ve uygulanmaması gerektiği ifade edilerek Millî Eğitim Bakanlığı Okul Aile Birliği Yönetmeliğine atıf yapılmakta “veli-okul arasında iletişimi ve iş birliğini sağlamak ve okula maddi katkı sağlamak gibi boyutlarda okul aile birliği yönetim kurulunun yetkili olduğu” anımsatılmaktadır. Bu yazının yazılma gerekçesinin de sınıf annelerinin çeşitli ihtiyaçlar için velilerden aidat adı altında paralar toplamaları, ders araç-gereci temin etme noktasında faaliyetler yürütmeleri ve zaman zaman derslere müdahil olmaları olarak ifade edilmiştir (Kabasakal, 2019).

Konu ile ilgili başka bir haberde 2011 yılında Millî Eğitim Bakanlığının 81 ile sınıf anneliği uygulamasının yasaklanmasına ilişkin yazılar göndermesine rağmen Ankara’daki iki okulda uygulamanın devam ettiği ve bu okullardan birinde sınıf annesinin sınıftaki çocuklardan birine psikolojik şiddet uyguladığı gündeme getirilmiştir. Bu çerçevede veli şikâyetçi olmuş, çocuğunun sınıf annesinin baskısına dayanamayarak okula gitmek istememesi üzerine okul değiştirmek zorunda kaldıklarını ifade etmiştir. Üstelik bu sınıf annesinin “Sizler de onlar gibi olursanız sizleri de attırırım.” diyerek diğer velileri de tehdit ettiği haberde geçmektedir (Sınıf annesi, 2017). Gerçekten de sınıf anneliği, diğer veliler ve hatta öğretmen karşısında bir güç ve statü elde etmek anlamına da gelebilmektedir. Sınıf anneliği bu anlamda tanınmak, sözünü dinletmek ve belki de güçlü olmak gibi de algılanabilmektedir. Bu bağlamda bir araştırmada öğrencinin/çocuğun annesinden “Anne ne olur sınıf annesi ol.” dediğini dile getirdiğinden söz edilmiştir (Yıldırım ve Dönmez, 2008). Olasıdır ki burada çocuk, annesi sınıf annesi olan arkadaşının ve onun annesinin ‘sınıf annesi’ olmak suretiyle elde ettiği gücü gözlemlemiş ve benzer bir gücü annesinde ve kendisinde görmek istemiş olabilir. Bir başka araştırmada da sınıf annesinin, sınıf öğretmenine psikolojik taciz (mobbing) düzeyine ulaşan olumsuz davranışlarının olduğu da ifade edilmektedir. Bu psikolojik taciz, diğer velileri de öğretmene karşı örgütleyerek gerçekleşmektedir (Türk ve Kıroğlu, 2008).

Bir başka şikâyette ise TEMA’ya bağış için sınıf annesi tarafından toplanan paranın bu bağışı gerçekleştirmediği

iddiası ile ilgilidir (Sınıf annesi, 2020). Bir başka veli de kendi blogunda kaleme aldığı yazıda yaşadığı deneyimlerden yola çıkarak "Sınıf annesi, öğrenciler ve velilerle öğretmen arasında, maalesef öğretmenin ördüğü Berlin Duvarıdır." demektedir. Bu durumun oluşmasının sorumluluğunu daha çok öğretmenlerin omuzlarına yükleyen veli/yazar, "daha çok miskin öğretmenlerin angarya olarak gördüğü birçok işi havale ettiği, zamanla "kraldan çok kralcı" kesilen, kendini yer yer öğretmenden üstün gören lüzumsuz bir şey" olarak sınıf anneliği uygulamasını nitelemektedir (Ertaş, 2009). Bazı araştırmalarda ise öğretmenlerin Whatsapp grupları gibi sosyal medya araçlarını doğrudan kullanmasının, bazı dezavantajları bünyesinde barındırmasına karşın okul annesinin etkinliğini görece azalttığı da anlaşılmaktadır (Bektaş ve Küçükturan, 2020; Tuncer 2021).

Bu anlamda okul ile aile/veli arasında ilişkiyi güçlendirme ve kurumsallaştırma noktasında Millî Eğitim Bakanlığının gündeme getirdiği oluşum "Okul-Aile Birliği" olarak kendini göstermektedir. Nitekim gündeme getirilen bu oluşumun amaç ve işleyişine ilişkin olarak "Millî Eğitim Bakanlığı Okul Aile Birliği Yönetmeliği" düzenlenmiştir. Bu yönetmeliğin 5. maddesi Okul-Aile Birliğini, "Okul ile aile arasında bütünleşmeyi gerçekleştirmek, veli ile okul arasında iletişimi ve iş birliğini sağlamak, eğitim ve öğretimi geliştirici faaliyetleri desteklemek, okulun ve maddi imkânlardan yoksun öğrencilerin eğitim ve öğretimle ilgili zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak üzere okullar bünyesinde tüzel kişiliği haiz olmayan birlikler" (Millî Eğitim Bakanlığı, 2012, s.1) olarak tanımlamaktadır. Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere sınıf anneliği, mevzuatta varlığı tanınmayan ancak yaşam pratiğinde gündeme gelen bir uygulama/unvan olarak karşımıza çıkmaktadır. Yine aslında Millî Eğitim Bakanlığının öğretmen-veli iş birliğine de önem verdiği anlaşılmaktadır. Nitekim öğrencinin nitelikli bir okul/sınıf ikliminde eğitim alması adına öğretmen-veli iletişimi son derece önemli bir etkidir. Çünkü böylesi nitelikli bir iletişim sürecinin öğrencinin hem akademik hem de davranış alanlarında katkı sağladığı araştırmalarla ortaya konulmuştur (Bektaş ve Küçükturan, 2020; Cömert ve Güleç, 2004; Epstein, 2001; Fan ve Chen, 2001; Sucuoğlu vd., 2015; Şehitoğlu ve Koçyiğit, 2020).

Ulaşılan kaynakların sınırlılığı içerisinde literatür incelendiğinde, sınıf anneliği konusunu inceleyen çalışmaların görece az sayıda olduğu görülmektedir. Çalışmaların büyük bölümünün veli-okul, veli-öğretmen, okul aile birliği ya da aile katılımı gibi kavramlar etrafında şekillendiği anlaşılmaktadır (Aydoğdu ve Kılıç, 2016; Cömert ve Güleç, 2004; Şehitoğlu ve Koçyiğit, 2020; Yıldırım ve Dönmez, 2008). Bundan başka Derman ve Kahraman'ın (2012) sınıf anneliğini merkeze alan çalışmasında öğretmenlerin sınıf anneliğine bakış açıları incelenmiştir. Veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan "Sınıf Anneliği Hakkında Öğretmen Görüşleri Anketi" ile toplanmıştır. Çalışmaya, 91 kadın, 17 erkek olmak üzere 108 öğretmen katılmıştır. Öğretmenlerin %66'sı, sınıf anneliği uygulamasını kullandıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin %79'u ise sınıf anneliğinin yararlı ve iyi bir uygulama olduğunu ifade etmişlerdir. Diğer bir çalışmada ise, "veli liderliği" kavramı kullanılmış ve 10 veli liderinin gözünden sınıf anneliği kavramı irdelenmiştir. Elde edilen verilere uygulanan içerik analizleri sonucunda "veli liderinin özellikleri", "veli liderinin rolleri" ve "velinin eğitim sürecine katılımı" şeklinde üç temaya ulaşılmıştır (Çetin vd., 2016). Bu iki çalışmadan başka sınıf anneliğinin kurumsal bir hale dönüştürülerek okul güvenliğinde annelerin işlevsel olması noktasında bir model önerisi oluşturan bir çalışma da mevcuttur (Töremen vd., 2008). Bu çalışmanın okul anneliğini hukuksal bir çerçeveye oturtarak var olanın çok daha ötesine geçerek işlev ve amacını genişletmeye çalıştığı aşikârdır.

Sınıf anneliği, her ne kadar hukuki bir arka planı olmasa da gündelik yaşam pratiğinde oldukça sık kullanılan bir uygulamadır. Olumlu ve olumsuz boyutlarıyla sınıf anneliğinin, öğretmene, öğrencilere, diğer velilere ve okula etkisinin incelenmesi oldukça sık kullanılan bu uygulamanın sonuçlarının belirlenmesi adına önemlidir. Bu çalışmaların artması, belki de sınıf anneliğinin yardımcı öğretmen gibi resmi bir kurumsal yapıya evrilmesi noktasında model önerilerinin geliştirilmesine de katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenleri ve okul yöneticilerinin gözünden sınıf anneliğinin amaç ve işlevini gündeme getirmek, sınıf anneliğinin olası yarar ve sorunlarının neler olduğuna ve çözüm önerilerine ilişkin bakış açılarını ortaya koymaktır. Bu çerçevede araştırmanın soruları aşağıdaki gibidir:

1. Sınıf öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin sınıf annesinin görevlerine, sınıf anneliği uygulamasının öğretmene/sınıfa olan katkılarına ilişkin bakış açıları nasıldır?
2. Sınıf öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin sınıf annesi uygulamasına ilişkin bakış açıları nasıldır?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Resmi olarak mevzuatta bulunmasa da özellikle ilkokullarda yaygın olarak kullanılan sınıf anneliği ya da diğer adıyla sınıf veli temsilcisi uygulamasının, bu uygulamayla ilgili olası sorunların, çözüm önerilerinin, sınıf öğretmenleri ve okul idarecilerinin perspektifinden derinlemesine ortaya konması amaçlandığından araştırmada nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Bu araştırma, sınıf anneliğine ilişkin okulun paydaşlarından olan sınıf öğretmenlerinin ve okul idarecilerinin görüşleri doğrultusunda gerçekleştirildiğinden iç içe geçmiş tek durum deseni kullanılarak hazırlanmış bir durum çalışmasıdır. İç içe geçmiş tek durum deseni, bir durum altında iki veya daha çok alt tabaka ve analiz birimi içeren durum çalışması desenlerindedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.301). Araştırmada sınıf anneliğinin değerlendirilmesi durumu için sınıf öğretmenleri ve okul idarecileri iki farklı analiz birimi olarak düşünülmüştür.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu 2020-2021 eğitim-öğretim yılında ilkokullarda görev yapan 32 sınıf öğretmeni ile 15 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Araştırmaya gönüllü öğretmen ve okul yöneticileri katılım sağlamıştır. Nitel araştırmalarda, araştırma boyunca esneklik söz konusu olduğundan farklı örnekleme yöntemlerinin bir arada kullanılabilmesi olanak dahilindedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.124). Bu nedenle araştırmada katılımcılar, ölçüt örnekleme ve kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılarak belirlenmiştir. Araştırmacıların görev yaptıkları ve yakın çevrelerinde bulunan okullardaki katılımcılara kolay ulaşabilmelerinden dolayı kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Aynı zamanda katılımcıların devlet okulunda görev yapması ve sınıf annesi uygulaması deneyimi olması ölçüt olarak belirlendiğinden ölçüt örnekleme yöntemi de tercih edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak anket formları ve yarı yapılandırılmış mülakat formları kullanılmıştır. Sınıf öğretmenleri için hazırlanan anket formu 7 sorudan, okul yöneticileri için hazırlanan anket formu ise 5 sorudan oluşmaktadır. Bu sorular sınıf anneliği uygulamasının farklı perspektiflerden olumlu/olumsuz yönleri ile ortaya konulması amacıyla hazırlanmıştır. Anket formları 32 sınıf öğretmeni ve 15 okul yöneticisine uygulanmıştır. Derinlemesine veri elde etmek ve ankette ortaya çıkan durumları daha da netleştirmek için anket formlarını dolduran 5 gönüllü sınıf öğretmeniyle mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Sınıf anneliği uygulamasına ilişkin mülakat soruları oluşturulmuş, sorular hakkında uzman görüşü alınmış, gerekli düzenlemeler yapılarak sorulara son hali verilmiştir. Mülakatlar sırasında sorulara verilen cevaplarla ilgili notlar tutulmuş ve cevaplar kayıt altına alınmıştır. Araştırmanın verileri toplanmadan önce gerekli izinler alınmış, verilerin toplanma aşamasında anket ve mülakat yapılan katılımcılara araştırma ile ilgili bilgi verilmiş ve tüm araştırma boyunca etik ilkeler göz önünde bulundurulmuştur.

Verilerin Analizi

Anket formlarından toplanan verilerle bu verileri derinleştirmek ve zenginleştirmek amacıyla sınıf öğretmenleriyle yapılan mülakatların notları birleştirilerek ham veriler elde edilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Bu kapsamda sınıf öğretmenleri ve okul yöneticilerinden elde edilen veriler araştırmacılar ve alan eğitimcisi tarafından ayrı ayrı analiz edilerek kodlar oluşturulmuş, görüş ayrılığı olan kodlamalar üzerinde düzenleme yapılmıştır. Oluşturulan kodlar benzerlikleri ve farklılıkları çerçevesinde belirli temalar altında toplanmıştır. Kod ve temalar tablolaştırılarak bulgular ortaya konulmuş ve yorumlanmıştır. Araştırmada sınıf öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin görüşlerini ortaya koymak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Sınıf öğretmeni ve okul idarecilerinin doğrudan alıntılarına yer verilirken sınıf öğretmenleri için (Ö1, Ö2, Ö3...), okul yöneticileri için (M1, M2, M3...) kısaltmaları kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırma sorularına yönelik olarak hazırlanan anket ve mülakat formlarından elde edilen bulgular bu bölümde sunulmuştur.

1. Sınıf öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin sınıf annesinin görevlerine, sınıf anneliği uygulamasının öğretmene/sınıfa olan katkılarına ilişkin bakış açıları nasıldır?

Aşağıda ankette, öğretmenlere ve okul yöneticilerine sorulan sınıf annesinin görevlerinin neler olabileceğine dair soruya verilen yanıtların analiz sonuçları sunulmaktadır.

Tablo 1. Sınıf Annesinin Görevlerine İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin ve Okul Yöneticilerinin Görüşleri

Sınıf Öğretmenleri (n=32)		
Tema	Görüşler	(f)
İletişim 22	Velilerle öğretmen arasında iletişimi kolaylaştırma	20
	Veliler arasında iş birliği sağlama/kolaylaştırma	2
Eğitim-Öğretim Sürecine Destek 14	Öğretmene destek/yardımcı olma	10
	Sınıf ihtiyaçlarını karşılamada yardımcı olma	4
Kişilik özellikleri 13	İletişim yönü kuvvetli/girişken	4
	Çalışkan/özverili	2
	Empati kurabilen	1
	Çocukları seven	1
	Müdahaleci olmayan	1
	Farklı fikirlere saygılı	1
	Alçakgönüllü	1
	Olgun olan	1
	Diksiyonu/hitabeti düzgün	1
Organizasyon 12	Organizasyonu sağlama (gezi/etkinlik)	7
	Para/aidat toplama gibi işleri yerine getirme	5
Toplam		61
Okul Yöneticileri (n=15)		
(f)		
Eğitim-Öğretim Sürecine Destek 14	Öğretmene destek/yardımcı olma	10
	Öğrenciye destek/yardımcı olma	2
	İdareye destek/yardımcı olma	1
	Sınıf ihtiyaçlarını karşılamada yardımcı olma	1
İletişim 8	Velilere ulaşmayı kolaylaştırma	3
	İletişimi sağlama/güçlendirme	3
	Veliler arasında iş birliği sağlama/kolaylaştırma	1
	Sorunları okul idaresine iletme	1
Organizasyon 4	Para/aidat toplama gibi işleri yerine getirme	3
	Organizasyonu sağlama (gezi/etkinlik)	1
Kişilik özellikleri 2	Çalışkan/özverili	2
Toplam		28

Yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere hem öğretmenlerin hem de okul yöneticilerin görüşleri "İletişim, Organizasyon, Eğitim-Öğretim Sürecine Destek ve Kişilik Özellikleri" temaları çerçevesinde biçimlenmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere, sınıf annesinin temel işlevleri öğretmen-okul-veli arasında iletişimin sağlanması, okul-sınıf temelinde eğitim/öğretim organizasyonlarına katkı verilmesi ve yine eğitim öğretimle ilgili süreçte gelişen diğer konulara yardım edilmesiyle ilişkilidir ve katılımcılar bu soruyla birlikte sınıf annesinin kişilik özelliklerini de ifade etmişlerdir. Tüm bu verilerden yola çıkarak sınıf annesinin, veli-öğretmen diyalogunu kolaylaştıran, eğitim-öğretimle ilgili organizasyon ve eksikliklerin giderilmesini sağlayarak sürecin niteliğini artıran kişi olduğunu söylemek olanaklıdır. Bu anlamda sınıf öğretmenleri ve okul yöneticilerinin fikirleri çok büyük oranda benzerlikler göstermektedir. Okul yöneticileri, sınıf annesinin işleyişe katkısı boyutunda "idareye destek/yardımcı olma" boyutunu da eklediği anlaşılmaktadır. Bu arada sınıf öğretmenlerinden birinin, sınıf annesinin kişilik özelliklerini ifade ederken "müdahaleci olmayan" gibi bir boyutu eklemesi de dikkati çekmektedir. Aşağıda katılımcıların bu soruya yönelik yanıtlarından bazı örnekler sunulmuştur:

Ö10

1. Size göre sınıf annesi kimdir ve görevleri nelerdir? Kişisel görüşlerinizi açıklayınız.

Sınıf annesi: Öğretmenin kalabalık sınıflarda velilerle iletişimini kolaylaştırarak, yapılacak sınıf faaliyetlerinde toplanacak parayı (alınacak eşyalar olabilir) velilerden alacak olan kişidir. Sınıf annesi görevleri dışına sıklıkla diğer velilerde kendini kısıtlar daha üstün görmediği sürece öğretmenin işini kolaylaştırır velilerle iletişim konusunda.

Ö13

1. Size göre sınıf annesi kimdir ve görevleri nelerdir? Kişisel görüşlerinizi açıklayınız.

Sınıf annesi: Öğretmene yardım eden, sınıftaki aiddatları toplama velilerle ilgili problemleri çözmeye yardım eden çözemediği durumlarda sınıf öğretmenine danışarak, ortaya yolu bulan kişilerdir. Sınıf öğretmeni ve veliler arasındaki köprüdür. Sınıf annesi seçilirken iletişim yönü kuvvetli kişiler seçilmesine dikkat edilmelidir. Sınıf annesinin görevleri net bir şekilde ifade edilmelidir.

“Velilerle iletişimi kolaylaştırma”, “sınıftaki faaliyet için para toplama”, “öğretmene yardım etme”, “velilerle ilgili sorunları çözmeye, çözüme arabulucu olma” temel olarak dile getirilen boyutlardır. Bu arada her iki öğretmenin de sınıf annesinin olası olumsuz eylemlerini bu sorunun yanıtına eklemesi ilginçtir. Bu durum bu iki öğretmenin, sınıf annesinin varlığından duyduğu memnuniyete karşın sınırların iyi çizilemediği durumlarda sorun oluşturabileceğine ilişkin algılarını da göstermektedir. Sınıf öğretmenleriyle gerçekleştirilen mülakatlarda sınıf öğretmenlerine yöneltilen “Sınıf annesi seçerken hangi kriterleri göz önünde bulunduruyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplardan elde edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir. Bu konuyla ilgili ÖM8;

“Öncelikle gönüllü olmasına ardından da okuma yazma bilen, ikna becerisi yüksek, kendini ifade edebilen, iletişimi ılımlı, çevresi geniş, aradaki mesafeyi koruyabilecek ve mümkünse Türkçe haricinde Kürtçe, Arapça gibi dili olan velilerimden seçmeye özen gösteriyorum.”

İfadesine yer vererek sınıf annesinin sosyal becerilerine ve dilden kaynaklı yaşanabilecek iletişim problemlerine çözüm olabileceğine dikkat çekmiştir. Buna benzer olarak ÖM13 de “İletişime açık, sosyal ilişkileri kuvvetli, diksiyonu düzgün” birini sınıf annesi seçtiğini belirtirken farklı olarak “İnternet bilgisi olmasına dikkat ederim” diyerek çağın gerekliliği olan teknoloji bilgisine sahip olması gerektiğini de belirtmiştir. Verilen cevaplar anket formuna verilen cevaplarla benzer nitelik göstermektedir. Aşağıda da okul yöneticilerinin aynı soruya verdikleri yanıttan kesitlere yer verilmiştir:

M9

1. Bir idarecinin gözünden sınıf annesi kimdir ve görevleri nelerdir? Kişisel görüşlerinizi açıklayınız.

Bir idareci olarak sınıf annesi kavramına ve sınıf annesine yüklenen anlamı karşırım. Sınıf veli temsilcisi olabilir. Sınıf veli temsilcisinin de veli-öğretmen etkileşimini sağladığı, özellikle 1. sınıflarda uyum sürecinde öğretmenin işini büyük oranda kolaylaştırdığı gözlenmektedir. Sınıf annelerine bu misyon yüklenmelidir.

M14

1. Bir idarecinin gözünden sınıf annesi kimdir ve görevleri nelerdir? Kişisel görüşlerinizi açıklayınız.

Sınıf annesi yönetmeliklerinde yoktur. Sınıf temsilcisi veli vardır. Bunlar çoğunlukla anneler seçilir. Nadiren Baba ve babalar olur. Sınıf temsilcisi Para toplar sınıf ihtiyaçlarını perde örtü kâğıt boya alma bayramlarda çocukların kıyafetlerine yardımcı olma gibi işleri yapar. Çocuk gezilerinde velileri organize eder. Velilerle birlikte hareket ederek öğretmene yardımcı olur.

Çalışmaya katılan pek çok okul yöneticileri mevzuattan söz ederek sınıf anneliğinin olmaması gerektiğinin altını çizmişlerdir. Buna karşılık M14'ün de ifade ettiği üzere, "para toplama, perde, örtü, kâğıt, boya alma gibi sınıf ihtiyaçlarını karşılama, bayramlarda öğrenci kılık kıyafetinin düzenlenmesine katkı, çocuk gezilerinde velilerin organize edilmesine" yardım etmektedir. Aşağıda ise sınıf anneliğinin öğretmene katkısının varlığına/yokluğuna ve varsa bu katkının neler olabileceğine ilişkin sorunun analiz sonuçlarına yer verilmiştir:

Tablo 2. Sınıf Anneliğinin Öğretmene ve Sınıfa Olan Katkılarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Sınıf Öğretmenleri (n=32)		
Tema	Katkılar	(f)
Katkısı vardır 51	Öğretmenin iş yükünü hafifletir/yardımcı olur	14
	Sınıfın ihtiyaçları için yardımcı olur	10
	Velilerle sağlıklı iletişimi sağlar	7
	Sınıf içi/dışı işleri kolaylaştırır	7
	Sınıf etkinliklerinde organizasyonu sağlar	5
	Velileri ve sınıfı farklı açılardan tanır	2
	Uzlaşma sağlar	2
	Görev paylaşımı için velilere ulaşır	1
	Dil problemlerine yardımcı olur	1
	Sınıfın daha planlı olmasını sağlar	1
	Veli-öğretmen ilişkisini güçlendirir	1
	Katkısı yoktur 2	Katkısı olduğunu düşünmüyorum
Kısmen vardır 1	Faydalı olmakla beraber genellikle olumsuz sonuçlara sebep olur	1
Toplam		54
Okul Yöneticileri (n=15)		
Katkısı vardır 12	Sınırları belirlenirse gereklidir	5
	Öğretmenin iş yükünü hafifletir/yardımcı olur	3
	Köprüdür	2
	Velilerle sağlıklı iletişimi sağlar	1
	Olmazsa olmazdır	1
Katkısı yoktur 3	Olmaması gerekir	3
Kısmen vardır 5	Sadece iletişimde yardımcı olmalıdır	2
	Sınıfla ilgili işler öğretmen tarafından çözülebilir	1
	Olmasa da olur	1
	Her sınıf düzeyinde olmamalıdır	1
Toplam		20

Yukarıdaki tablo, ilk tabloda ortaya çıkan durumu daha da detaylandırmaktadır. Katılımcı öğretmenlerin çok büyük bölümü sınıf annesinin eğitim-öğretim sürecine ve veli-öğretmen-okul ilişkisine olumlu katkısından söz etmektedirler. Varsayılanların ötesinde "dil problemlerine yardımcı olma" çok farklı bir katkı olarak tabloda öne çıkmaktadır. Bunların dışında 2 görüş "katkısı yoktur" derken 1 görüş ise "kısmen vardır" diyerek genellikle olumsuz sonuçlara vurgu yapmıştır. Aşağıda ankette bu soruya verilen yanıtlardan bazılarını yer verilmiştir:

Ö1

2. Sınıf anneliğinin öğretmene ve sınıfa olan katkıları hakkında neler düşünüyorsunuz? Detaylandırınız.

Özellikle kalabalık sınıflarda yapılacak görev paylaşımı (perde yıkama vs.) ya da farklı durumlarda sınıf annelerinin diğer velilere ulaşması daha kolay olabiliyor. Veliler birbirini mahalleden de iyi tanıdıkları için kimin ne yapabileceği ya da kimin durumunun olmadığı gibi konularda da öğretmene yardımcı oluyor. 40'ın üstünde sınıf mevcudunda her veliyi iyi tanımamız imkansız. Hele ki velilerin çocuğu okula pek gelmiyorsa maalesef bazı velileri çok iyi tanımıyoruz. Bu nedenle sınıf annesi aramızda köprü görevi görebiliyor.

Ö8

2. Sınıf anneliğinin öğretmene ve sınıfa olan katkıları hakkında neler düşünüyorsunuz? Detaylandırınız.

Kissel görüşüm olarak kendi sınıf annemin hem arapça hem kürtçe bilmesi benim 3 yıl boyunca işlerimi çok kolaylaştırdı. Özellikle dil problemi yaşarsam veliler konusunda yardımcı oldu.

Katılımcı öğretmen Ö1, perde yıkama gibi sınıfla ilgili yapılacak işlerin görev paylaşımında, mahalledeki velileri tanınması nedeniyle doğru kişiye doğru işi vermede, velilerin ekonomik durumlarını bilmede sınıf annesinin öğretmene doğrudan katkı sağladığını ifade etmiştir. Özellikle 40 kişinin üstü sınıf mevcudunun olduğu sınıflarda ve çocuğunun okul durumuyla ilgilenmeyen velilerle iletişim kurmada sınıf annesinin gerekliliğinin daha da arttığının altı çizilmiştir. Ö8 ise, Arapça ve Kürtçe gibi dilleri bilen sınıf annelerinin, Türkçe bilmeyen velilerle iletişimde kilit rol oynadığını açıklamıştır. Bu boyut sınıf annesinin katkı sağlayabileceğinin çok da düşünülmediği bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Aşağıda ise sınıf annesinin katkısının olmadığını ifade eden iki öğretmenin açıklamalarına yer verilmiştir:

Ö14

2. Sınıf anneliğinin öğretmene ve sınıfa olan katkıları hakkında neler düşünüyorsunuz? Detaylandırınız.

Hiçbir katkısı yok. Tek bazım sınıfıma işlerini yürütebilirim. İhtiyacım olursa sınıftan bir veliyi görevlendiririm. Geçici olarak işlerimi yaptırım. Her defasında da istediğim başka bir veliyi görevlendiririm.

Hiçbir katkısı yok. Kışkırtıcılık faaliyetinde bulunuyor.

Ö18

2. Sınıf anneliğinin öğretmene ve sınıfa olan katkıları hakkında neler düşünüyorsunuz? Detaylandırınız.

Az önce la yapra diğer Ertel yapra. bizim burada "psikolojik tatmin" aracı. Beni nefret ettirdiler, buradan le artık yaptıracağım ve seçtirmiyorum.

Metin: Hakıyla yaparsa süper katkı yapar ama bizim burada "psikolojik tatmin" aracı. Beni nefret ettirdiler, burada da artık yaptırılmıyor ve seçtirmiyorum.

Yaşanan olumsuzluklar nedeniyle ortaya çıkan her bir sorun için farklı sınıf annesi seçilmesi ya da sınıf annesi uygulamasından tamamıyla vazgeçilmesi kendini gösteren düşüncelerdendir. Özellikle Ö18'in yazdıklarından sınıf annesiyle ilgili oldukça yorucu şeyler yaşadığı hissedilmektedir. Kendisi, sınıf annesinin kışkırtıcılık yaptığını ifade etmekte, olasıdır ki velileri kendisine karşı yönlendirdiğini düşünmektedir. Okul yöneticilerinin bu soruya ilişkin bakış açılarından bazı kesitler de aşağıda sunulmuştur:

M6

3. Hem öğretmenlik hem de idarecilik deneyiminizden yola çıkarak sınıf anneliği uygulamasına ilişkin görüşlerinizi karşılaştırınız.

Olması gerekir, sınırları belirlemiş şekilde ilerlerse faydalı bir uygulama olduğunu düşünüyorum.

M14

3. Hem öğretmenlik hem de idarecilik deneyiminizden yola çıkarak sınıf anneliği uygulamasına ilişkin görüşlerinizi karşılaştırınız.

Sınıf temsilciliği okul-ailik işbirliğinde öncelikli basamaktır. Öğretmenin yükünü azaltır. Yaptığı organizasyonlarla ailelerin etkinliklere katılımını sağlar.

Çalışma grubunda yer alan okul yöneticilerinin tamamına yakını da sınıf anneliğinin "hukuki olmasa da" varlığının işlevselliğinden söz etmektedirler. Çünkü sınıf anneleri varlığıyla hem öğretmenin hem de okul yöneticilerinin işini kolaylaştırır görünmektedir.

2. Sınıf öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin sınıf anneliği uygulamasına yönelik bakış açıları nasıldır?

Katılımcıların sınıf annesi uygulamasına ilişkin yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin ifade ettiklerinin analiz sonuçları aşağıdaki gibidir.

Tablo 3. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Anneleri ile Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşleri (n=32)

Tema	Sorunlar/Çözüm Önerileri	(f)
Sorunlar 55	Sınıf annesinin kendisini öğretmen yerine koyması	16
	Dedikodu (kulis oluşturma/kışkırtma/gruplaşma)	6
	Sınıf annesinin öğretmeni yönlendirmeye çalışması	4
	Sınıf annesinin fikirlerini kabul ettirmeye çalışması	3
	Sınıf annesinin kendi çocuğuna ayrıcalık tanınmasını istemesi	3
	Maddi konularda problem yaşanabilmesi	2
	Sınıf annesinin sorumluluk almak istememesi veya iş yapmaması	2
	Sınıf annesinin velileri yanlış yönlendirmesi	2
	Öğretmenin ayrımcılık yaptığını düşündürmesi	2
	Sınıf annesinin kendisini diğer velilerden üstün görmesi	2
	Her şeye karışması	2
	Veliler arasında kıskançlık yaşanması	2
	Sınıf annesinin statüsünü abartması	2
	Sınıf annesinin velilerle ilişkisinde problem olması	1
	İhtiyaç olmadığı halde okula sık gelmesi	1
	Öğretmen-veli iletişim eksikliği	1
	Öğretmenin sınıf annesinin görüşlerini daha fazla önemsemesi	1
	Sınıf annesinin kimseye danışmaması	1
	Sınıf annesinin öğretmenle iletişimde sınırı koruyamaması	1
	Sınıf annesinin yaşça öğretmenden büyük olması	1

Çözüm Önerileri
47

Sınıf annesinin görevlerinin net olarak açıklanması	12
Öğretmen-veli-sınıf annesi arasındaki sınırın korunması	9
Öğretmenin velilere ve öğrencilere eşit davranması	4
Sınıf annesi seçilmemesi	3
Olumlu kişilik özelliklerine sahip birinin sınıf annesi seçilmesi	3
Sorun yaşandığında öğretmenin devreye girmesi/uyarması	2
Sorunlara anında müdahale edilmesi	2
Rahatlıkla ulaşılabilecek sınıf annesi seçilmesi	1
Sınıf annesinin gönüllü velilerden seçilmesi	1
Sosyokültürel yapıyı tanıdıktan sonra sınıf annesi seçilmesi	1
Sorumluluğun paylaşılması	1
Birden fazla sınıf annesi seçilmesi	1
Belli bir süre sonunda sınıf annesinin değiştirilmesi	1
Sınıf annesinin iletişimde olumlu dil kullanması	1
İdarenin sorunlara müdahale etmesi	1
Öğretmenin iyi gözlemci olması	1
Velilerin kişisel sorunlarını sınıfa yansıtmaması	1
Organizasyonlara (öğretmenler günü) gönüllü olanların katılması	1
Okul psikolojik danışmanından destek alınması	1
Toplam	102

Yukarıdaki tablodan da anlaşılmaktadır ki, “sınıf annesinin kendisini öğretmen yerine koyması” öğretmenlerin büyük bölümünün temel sorun olarak gördüğü bir boyuttur. Bundan başka “yönlendirme, fikirlerini kabul ettirmeye çalışma, her şeye karışma, okula sık gelme” gibi diğer ifadeler de ortaya konulmaktadır ki, bazı sınıf anneleri konumunu, ilişki sınırını bilememekte ve bunun doğurduğu sorunlar kendini eğitim ortamında göstermektedir. Dedikodu, çocuğu için ayrıcalık talep etme, veliler arası sürtüşmeler, toplanan paralarla ilgili sorunlar/itirazlar/şüpheler gündeme gelen diğer sorunlardan bazılarıdır.

Çözüm önerilerine gelince, sınıf öğretmenlerine göre, ifade ettikleri ilk üç maddeden yola çıkarak, sorunun çözümünün anahtarı yine sınıf öğretmeni olarak kendileridir. “Sınıf annesinin görevlerinin net olarak açıklanması”, “öğretmen-veli-sınıf annesi arasındaki sınırın korunması”, “öğretmenin velilere ve öğrencilere eşit davranması” sınıf öğretmenin, sınıf annesi ve diğer velilerle olan ilişkilerinin kurgusu ile ilgili görünmektedir. Sorumluluk sınırının ya da bir diğer ifadeyle görev tanımının iyi saptanması, öğretmen-sınıf annesi ilişkisinin resmi boyutu aşmaması, sınıf annesi ve çocuğuna ayrıcalık tanımaması gerçekten de sınıf öğretmenin ilişki düzeyinin doğurabileceği sonuçlardır. Bunların ötesinde birden fazla sınıf annesi seçimi, belli zamanlarda sınıf annesinin değişmesi, okul psikolojik danışmanından destek alınması da diğer ilginç çözüm önerileri arasındadır. Aşağıda öğretmen yanıtlarından bazılarına yer verilmiştir:

Ö2

3. Sizce bir sınıf öğretmenin “sınıf anneligi” ile ilgili karşılaşılabileceği olası sorunlar ve çözüm önerileri neler olabilir? Açıklayınız.

Sorunlar:

Birinci olarak öğretmen ya da veli ile iletişimi etkilemesi
İkinci olarak öğretmeni yönlendirmeye çalışması/ya da iş yapmaması
Üçüncü olarak kendi fikirlerini diğer velilere kabul ettirmeye çalışması.

Çözüm önerileri:

- Öğretmenin yaşadığı zaman rahatlıkla ulaşabileceği biri olmalı, internet problemi olmamalı.
- Öğretmenin fikirlerine saygı göstermeli, fazla müdahaleci biri olmamalı yani bu tür sorunlar krizler olmalı. Aynı zamanda tembel de olmamalı, girişken olmalı.

Ö10

3. Sizce bir sınıf öğretmenin "sınıf anneliği" ile ilgili karşılaşılabileceği olası sorunlar ve çözüm önerileri neler olabilir? Açıklayınız.

Sorunlar: 1- Sınıf annesinin kendisini öğretmenin yerine koyması ve onun yerine karar alması.
2- İhtiyacı olmadığı günlerde de bahanelere okula gelmesi ve velilerle kavgalar oluşturmaları.
3- Eğitim - öğretim planına ve öğretmenin ders anlatmasına müdahale etmesi.

Cözüm önerileri: 1- İlk veli toplantısında sınıf annesinin görev ve sorumluluklarını net bir şekilde dile getirilmesi gerekiyor.

2- Öğretmenin sınıf annesiyle gerekirse ve olabildiğince bir sınırlı iletişim kurmaması gerekiyor. Onun yetkilerini net bir dille hatırlatması gerekiyor.

3- Sınıf annesinin ders işlenişini yada öğretmenin alabildiğince müdahale etmeyeceği, sadece velilerle iletişim ortamında var olduğu dedim gibi net şekilde anlatılmalıdır.

Öğretmeni ve veliyi yönlendirme çabası, öğretmenden rol çalarak karar alma ve ön plana çıkma istemi, bir 'makam mekânı' olarak gördüğü okula yerli yersiz gelmesi, öğretim programına ve ders işleme biçimine müdahale etmesi yukarıda ifade edilen sorunlardan sadece bazıları gibi görünmektedir. Çözüm de başta öğretmenin, sınıf annesi seçimine özen göstermesi ardında da ilişkileri belli bir seviyede tutması olarak ifade edilmektedir. Aşağıda da sınıf annesinin okula/öğretmene etkisine ilişkin okul yöneticilerinin görüşlerine yer verilmektedir.

Tablo 4. Sınıf Annesinin Okula/Öğretmene Etkisine İlişkin Okul Yöneticisi Görüşleri (n=15)

Tema	Görüşler	(f)
Olumlu 20	Öğretmenin velilerle iletişimini kolaylaştırma/sağlama	7
	Öğretmenin yükünü hafifletme, yardımcı olma	6
	Veli-öğretmen, veli-idare iletişimini tek kişi üzerinden sağlama	3
	İdareye destek/yardımcı olma	2
	Öğretmenin eğitim performansına daha fazla zaman ayırmasını sağlama	1
	İletişimde çekinen velilere aracı olması	1
Olumsuz 26	Görev kapsamının dışına çıkma	6
	Veliler arasında kıskançlık/rekabet/gerilim	5
	Sınıf annesinin kendisini öğretmen yerine koyması	4
	Sınıf annesinin kendisine ve çocuğuna ayrıcalık tanınmasını beklemesi	3
	Sınıf annesinin kendisini diğer velilerden üstün görmesi	3
	Okul-veli arasındaki iletişimine zarar verme	2
Olumsuz yönü yok	2	
	Öğretmenin veliler karşısında otoritesinin sarsılmasına sebep olma	1
	Toplam	46

Sınıf annesinin okula/öğretmene etkisi "olumlu" ve "olumsuz" temaları altında incelendiğinde; okul yöneticilerinin daha çok olumsuz yönde görüş belirttikleri görülmektedir. Bu görüşlerin başında sınıf annesinin "görev kapsamı dışına çıkması" ve "veliler arasındaki kıskançlık/rekabet" yer almaktadır. Sınıf annesinin kendisini öğretmen yerine koyması, üstün görmesi, çocuğuna ayrıcalık tanınmasını beklemesi diğer olumsuz görüşler içerisinde yer almaktadır. Okul yöneticileri sınıf annesinin en önemli katkısını öğretmenin velilerle iletişimini kolaylaştırması olarak görmektedir. Bunun yanında "öğretmenin yükünü hafifletme/yardımcı olma", "velilerin öğretmenle ve idare ile iletişimini tek kişi üzerinden sağlama" gibi faydalarına da değinmişlerdir. Aşağıda sınıf annesinin etkisini olumlu ve olumsuz olarak değerlendiren iki okul yöneticisinin görüşlerine yer verilmiştir:

M1

2. Sınıf annesinin okula/öğretmene etkisine ilişkin görüşlerinizi olumlu ve olumsuz boyutlarıyla yazınız.

Olumlu:

Eğer sınıf annesini; aracına uygun şekilde kullanıyorsa öğretmenimiz, kendisine arzuya gelen işleri çok daha az kafa yorar. Burada sınıf annesinin görevli şekilde gelişmesi ve severi göstermesi çok önemlidir.

Olumsuz:

Öğretmenimiz tüm işlerini sınıf annesine yaptırmak gibi bir hataya düşerse, sınıf annesi öğretmenin yerine geçmeye kalkabilir. Haddini aşır öğretmen adına insiyatif kullanır. Bu durum öğretmenin diğer veliler önünde de saygınlığını yitirmesine sebep olur.

2. Sınıf annesinin okula/öğretmene etkisine ilişkin görüşlerinizi olumlu ve olumsuz boyutlarıyla yazınız.

Olumlu:

Eğer sınıf annesini; aracına uygun şekilde kullanıyorsa öğretmenimiz, kendisine arzuya gelen işleri çok daha az kafa yorar. Burada sınıf annesinin görevli şekilde gelişmesi ve severi göstermesi çok önemlidir.

Olumsuz:

Öğretmenimiz tüm işlerini sınıf annesine yaptırmak gibi bir hataya düşerse, sınıf annesi öğretmenin yerine geçmeye kalkabilir. Haddini aşır öğretmen adına insiyatif kullanır. Bu durum öğretmenin diğer veliler önünde de saygınlığını yitirmesine sebep olur.

M9

2. Sınıf annesinin okula/öğretmene etkisine ilişkin görüşlerinizi olumlu ve olumsuz boyutlarıyla yazınız.

Olumlu:

- 1- Sınıfa uyum problemi olan öğrenciyle ilgilenme noktasında öğretmene zaman ayırabilir.
- 2- Veli-öğretmen iletişimi ve etkileşimi konusunda öğretmene yardımcı olabilir.
- 3- Sınıf ihtiyaçlarının karşılanması bakımından, ~~para~~ veli desteklerini okula ve sınıfa aktarabilir. Öğretmeni bu yönden kurtarmış olur.

Olumsuz:

- 1- Diğer veliler arasında kıskançlık, çekememezlik gibi durumlara neden olabilir.
- 2- Sınıf anneleri, bu durumu bir ayrıcalık olarak düşünebilir. Onarı ~~diğer~~ atfedilen görevler dışında, başka işlere de katılabilir.
- 3- Durumu kendi menfaatine kullanabilir. Örneğin, öğrencisini erken alma, geç getirme vs.

M9 sınıf annesinin sınıf işleri ile ilgilenerek öğretmenin özellikle uyum problemi yaşayan öğrencilere daha çok zaman ayırabildiğini paylaşmıştır. Öğretmene sınıf içindeki desteğinin yanında velilerle iletişim konusunda da katkılarından bahseden M9, sınıf annesinin sınıf ihtiyaçlarının giderilmesinde ve öğretmen-veli etkileşimindeki etkin rolüne örnekler vermiştir. M1 ve M9, sınıf annelerinin görev tanımı dışına çıkabilme ihtimaline değinmiş ve bu durumun öğretmenin tutumuyla da ilgili olabileceğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin tüm işlerini sınıf annesine yaptırmasının, sınıf annelerinin öğretmen rolüne bürünmesi için açık kapı bıraktığının altını çizmişlerdir. M9'un görüşleri doğrultusunda sınıf annesinin kendisinin yanı sıra çocuğuna da ayrıcalık tanınmasını beklediği görülmektedir ki bu durum sınıf öğretmenleri tarafından da belirtilen bir sorun olarak karşımıza çıkmıştır. Öğretmenin saygınlığını yitirmesine bile sebebiyet verebileceğini söyleyen M1, sınıf annesinin veliler arasında ne derece etkili bir kişi olduğunu örneklemektedir. Aşağıda ise okul yöneticilerinin "Sınıf anneliği Millî Eğitim Bakanlığı mevzuatıyla yasaklanmalıdır" görüşü hakkındaki fikirlerine ilişkin analiz sonuçları sunulmuştur.

Tablo 5. "Sınıf anneliği Millî Eğitim Bakanlığı mevzuatıyla yasaklanmalıdır" Görüşüne İlişkin Okul Yöneticisi Görüşleri (n=15)

Tema	Görüşler	(f)
Katılıyorum 7	Zaten yasaktır	3
	Velilerle olan ilişkiye zarar verir	2
	Sınıfla ilgili işlerde gönüllü veliler görev alabilir	1
	Uygulamada kalmalıdır	1
Katılmıyorum 9	Sınıf kalabalık olduğu için öğretmene yardımcıdır	2
	Öğretmenlerin isteğine bağlı bir uygulamadır	2
	Okulun ihtiyacına göre karar verilmelidir	1
	Okulun denetiminde uygulanmalıdır	1
	Okul-aile iş birliğini sağlar	1
	Kırsal kesimlerde yararlı bir uygulamadır	1
Kısmen katılıyorum 1	Olumlu tarafı daha fazladır	1
	Neden belirtilmemiş	1
Toplam		17

Yukarıdaki tabloda okul yöneticilerinin sınıf anneliğinin yasaklanma fikrine ilişkin görüşleri incelendiğinde "katılıyorum, katılmıyorum ve kısmen katılıyorum" temalarının ortaya çıktığı görülmektedir. Okul yöneticileri, dezavantajları olsa da daha çok sınıf anneliği uygulamasının yasaklanmaması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir. Bunun nedeni olarak da uygulamanın kalabalık sınıflarda gerekli ve öğretmenin isteğine bağlı olduğunu ifade etmişlerdir. İlave, uygulamanın kırsal kesimlerde yararlı olduğunu ve olumlu tarafının olumsuz tarafından daha fazla olduğunu belirten okul yöneticileri de vardır. Yasaklanması fikrine olumlu yaklaşan okul yöneticilerinin görüşünün temel nedeni mevzuattır. Onlara göre sınıf anneliği uygulaması mevzuatta bulunmamakta, gelenek haline gelmiş bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Halihazırda yasak olan bir uygulamanın yasaklanması fikrinin tartışılmasını doğru bulmamaktadırlar. Ayrıca bazı okul yöneticilerinin aksine uygulamanın velilerle olan ilişkilere zarar verebileceğini ve gönüllü velilerin sınıf annesi seçilmesine gerek olmadan da sınıf işlerine yardımcı olabileceğini belirtmişlerdir. Aşağıda bu görüşlere yer verilmiştir:

M3

4. "Sınıf anneliği Millî Eğitim Bakanlığı mevzuatıyla yasaklanmalıdır" görüşü hakkındaki düşüncelerinizi açıklayınız.

Böyle bir yasağın getirilmesinin doğru olduğunu düşünüyorum. Hele ki birçok okulda sınıf mevcutları 50 civarındayken sadece yasaklanmalıdır. Hatta ya sınıf mevcutlarını azaltmaya yönelik çalışmalar yapılmalı ya da ana sınıflarında da olduğu gibi belli sınıflarda iki öğretmen uygulaması da denemelidir.

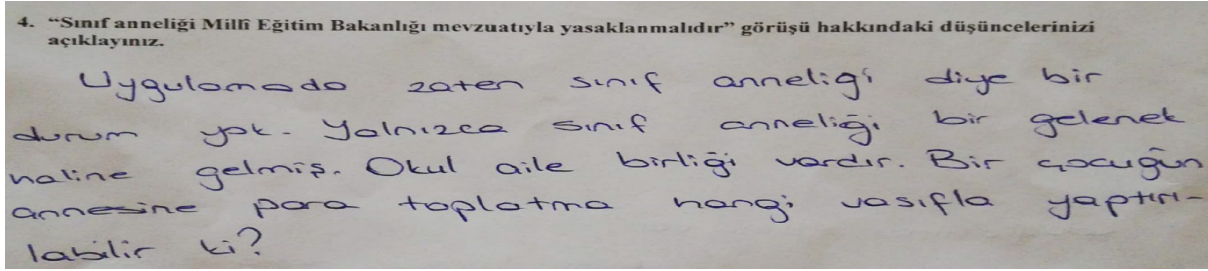
M6

4. "Sınıf anneliği Millî Eğitim Bakanlığı mevzuatıyla yasaklanmalıdır" görüşü hakkındaki düşüncelerinizi açıklayınız.

Yasaklanmasına gerek olmadığını düşünüyorum. Öğretmenler istemediği durumlarda zaten bu uygulamayı yapmıyorlar.

Okul yöneticilerinden M3, günümüzde birçok okulda sınıfların oldukça kalabalık olduğunu ve bu sebeple sınıf annesi uygulamasının gerekli olduğunu ifade etmiştir. Hatta çözüm önerisini daha farklı bir boyuta taşıyıp sınıf mevcutları kalabalık okullarda da ana sınıflarındaki gibi iki öğretmen uygulamasının sorunlara çözüm getirebileceğini belirtmiştir. M6 da M3 gibi sınıf anneliği uygulamasının yasaklanmasının gerekli olmadığını ifade etmiştir. Bunun nedenini ise farklı şekilde gerekçelendirmiştir. M6'ya göre sınıf anneliği, halihazırda tüm öğretmenler tarafından uygulanmamakta, öğretmenlerin istek ve ihtiyaç durumuna göre var olmaktadır.

M13

Sınıf anneliği uygulaması yasaklanmalıdır görüşüne katılanlardan M13, uygulamanın resmiyette var olmadığını ifade etmiştir. Hatta daha farklı bir açıdan yaklaşıp gelenekte var olan, görevinin çoğunlukla para toplamak olduğu sınıf anneliğinin misyonunu sorgulamıştır. Bunun için sınıf anneliğine gerek olmadığını, resmiyette bu ve diğer işler için okul aile birliğinin var olduğunu belirtmiştir. Sınıf anneliğinin mevzuattaki yerine ilişkin görüşlerin detaylandırılması için sınıf öğretmenlerine de mülakatta “Sınıf anneliği, Millî Eğitim Bakanlığı mevzuatıyla yasaklanmalıdır görüşü hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin mülakata verdikleri cevaplar da okul yöneticilerinin ankete verdikleri cevaplarla benzerlik göstermektedir. Bunlardan ÖG11:

ÖG11 “Yasaklanmalıdır ibaresi bence sert olur. Kalabalık sınıflarda ve erkek öğretmen olunca veliler ile iletişim sorun olabiliyor. Bu sebeple gerekli durumlarda seçim yoluyla biri öğretmene yardımcı olabilir”.

ifadesine yer vererek erkek öğretmenlerin annelerle iletişimde yaşayabileceği sorunlara sınıf annesinin yardımcı olabileceğini, bu sebeple yasaklanmasını doğru bulmadığını dile getirmiştir. Aşağıda katılımcıların sınıf anneliği merkezinde yaşadıkları ilginç anılara ilişkin ifadelerine yer verilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Sınıf Annesi ile İlgili Anılarına İlişkin Görüşleri (n=32)

Sınıf Öğretmeni Anıları (n=32)	(f)
Öğretmene sürprizler hazırlaması	2
Ödevleri kontrol etmesi ve değerlendirmesi	1
Öğretmene yemek hazırlaması	1
Sınıf annesinin ablasının nispet yapması	1
Sınıf annesiyle tatsızlık yaşanması	1
Sınıf annesinin öğretmene müdahale etmesi	1
Öğretmenin sınıf annesi yüzünden tayin istemesi	1
Sınıf annesine görevi bırakması için baskı yapılması	1
Törende öğrencilere müdahale etmesi ve diğer velilerle tartışması	1
Belirtmemiş/Yazılmamış	22
Toplam	32
Okul Yöneticisi Anıları (n=15)	(f)
Öğretmenin resim dersinde sınıfı sınıf annesine teslim etmesi; annenin bir öğrenciye şiddet uygulaması ve öğretmenin soruşturma geçirmesi	1
“Sen daha kendi çocuğuna annelik yapamazken sınıfa mı annelik yapacaksın” diyerek eşinin darp etmesi	1
Velilerin sınıf annesinin maaş aldığını düşünerek iş başvurusunda bulunması	1
Velilerin yasal olmayan şekilde para topladığı için sınıf annesini dava etmesi	1
Sınıf annesinin kendi çocuğuna ayrıcalık tanınması için sınıf anneliği yapması	1
Sınıf dedesi seçilmesi ve sene sonunda ödül verilmesi	1
Belirtmemiş/Yazılmamış	10
Toplam	16

Yukarıdaki tablo oldukça geniş bir spektrum içerisinde sınıf annesi ile ilginç anılar yaşandığını ortaya koymaktadır. Sınıf annesinin ödevleri kontrol etmesi, öğretmenin sınıf annesi nedeniyle tayin istemesi, sınıf dedesi seçimi gibi ilginç olaylar karşımıza çıkmaktadır. Bazı anılar aşağıdaki gibidir:

Ö10

7. Sizin ya da bir meslektaşınızın sınıf annesi ile olan ilişkisini açıklayan ilginç bir anınız var mıdır? Varsa detaylarıyla (isim ve okul ifade etmeksizin) yazınız.

İlk öğretmenlik hayatıma 67 mevcutlu bir sınıfta başladım. En saat dersin son 5 dk. fotokopi için sınıftan ayrılıyordum. Bu sırada sınıf annesinin, çocukların ödevlerini kontrol edip defterlere referans yada daha gelecekte yazdığına farkettim. (Rol gelme :))

Ö27

Yıllar önce sınıf annemin tören sırasında çocuklara müdahale etmesi, (öğretmen varken) diğer velilerle münakaşada bulunması unutamadığım bir anımdır.

M1

5. Sizin ya da bir meslektaşınızın sınıf annesi ile olan ilişkisini açıklayan ilginç bir anınız var mıdır? Varsa detaylarıyla (isim ve okul ifade etmeksizin) yazınız.

Bir öğretmen sınıf annesine son saatlere gelen resim derslerinde öğretmenlik yaptırmıştı. Bununla kalmayan öğretmen arkadaş, öğrencileri sınıf annesiyle bırakıp sınıftan almış. Sınıf yönetimi lecerisi olmayan sınıf annesi bir çocuğa şiddet uygulamış ve öğretmen arkadaş soruşturma geçirmişti.

M13

5. Sizin ya da bir meslektaşınızın sınıf annesi ile olan ilişkisini açıklayan ilginç bir anınız var mıdır? Varsa detaylarıyla (isim ve okul ifade etmeksizin) yazınız.

Okula velimiz yüzü gözü mor şekilde gelmişti. Ne olduğu sorulduğunda eşinin "sen daha bizim çocuklara annelik yapmıyorsun, sınıfa mı annelik edeceksin?" diyeret darp ettiğini öğrenmiştik.

Sınıf annesinin para toplaması üzerine başka bir veli bizden yasal olmayan şekilde para talep ediyor diyeret veliyi dava etmiş.

Sınıf annesinin öğretmen olma özlemi içerisinde öğretmen rolüne bürünmesi ve farklı biçimlerde sınıfa/öğrencilere ve hatta velilere müdahale etmesi, bir öğrenciyeye fiziksel şiddet uygulaması, eşinin sınıf annesine şiddet uygulaması, sınıf annesinin veli tarafından mahkemeye verilmesi ilginç/garip olaylardan sadece bazılarıdır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlar yer almaktadır.

1. Sınıf öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin sınıf annesinin görevlerine, sınıf anneliği uygulamasının öğretmene/sınıfa olan katkılarına ilişkin bakış açıları nasıldır?

Sınıf öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin büyük çoğunluğu sınıf anneliği uygulamasına ilişkin olumlu yönde görüş belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenlerine göre sınıf annesinin görev tanımı daha çok velilerle öğretmen arasındaki iletişimi kolaylaştırma etrafında şekillenmektedir. Bu durum karşısında sınıf annesinin, veli-öğretmen arasında köprü görevi gördüğü söylenebilir. Okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde ise sınıf annesinin görevinin daha çok öğretmene yardımcı olması göze çarpmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin de bu fikri destekleyen açıklamaları, resmîyette olmayan sınıf anneliğinin özellikle iletişim ve eğitim-öğretim sürecine destek noktasında önemli boşlukları doldurduğunu düşündürmektedir. Sınıf öğretmenleri ve okul yöneticileri, sınıf annesinin öğretmenin iş yükünü hafiflettiğini belirterek uygulamanın öğretmene/sınıfa katkısı olduğu konusunda hemfikirdirler. Okul yöneticilerine göre burada dikkat edilmesi gereken durum, sınıf anneliği uygulamasının sınırlarının iyi çizilmesi gerektiğidir. Bu

görüşler doğrultusunda sınıf anneliği uygulamasından doğabilecek sorunların önüne geçmek için sınıf annesine görev tanımının net olarak ifade edilmesi gerektiği sonucuna varılabilir. Nitekim Derman ve Kahraman (2012) da gerçekleştirdikleri araştırmada katılımcı öğretmenlerin %79'unun sınıf anneliğini "yararlı ve iyi bir uygulama" olarak nitelendirdiklerini ve yine %66'sının da sınıf annesi uygulamasını kullandıklarını ifade etmiştir. Bir başka çalışma ise, sınıf annesinin durumunu daha da pekiştirerek yeni bir görev olarak "okul güvenliğine" katkı sağlamalarını önermiş ve bu bağlamda bir model önerisi geliştirmişlerdir (Töremen, vd., 2008). Gerçekleştirilen çalışmalar aslında veli-öğretmen-okul ilişkisinin öğrencinin hem akademik başarılarına hem de sosyal boyutlu ilişkilerine katkı sağladığına işaret etmektedir (Bektaş ve Küçükturan, 2020; Cömert ve Güleç, 2004; Epstein, 2001; Fan ve Chen, 2001; Şehitoğlu ve Koçyiğit, 2020). Bu anlamda da nitelikli bir sınıf öğretmeni ve sınıf annesi ilişkisi görece diğer velilerin de öğretmenle ilişkilerini güçlendirmesi adına önemlidir. Var olan sınırlı literatürden farklı olarak bu araştırma, sınıf annesinin Türkçe bilmeyen ya da az bilen Kürt ve Arap asıllı vatandaşlarımızla, Suriye'den göç ederek gelmiş ailelerin velilerine dil noktasında katkı sağladığını ve bu anlamda da öğretmen-veli ilişkilerine olumlu yönde etki ettiğini ortaya koymuştur.

2. Sınıf öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin sınıf annesi uygulamasına ilişkin bakış açıları nasıldır?

Hem sınıf öğretmenleri hem okul yöneticileri tarafından sınıf anneliği uygulamasının olumlu katkılarına dikkat çekilse de uygulamadan doğabilecek sorunların çeşitliliği araştırma bulgularında kendini göstermektedir. Veriler incelendiğinde, sınıf annesinin kendini öğretmen yerine koyması, veliler arasında dedikoduya, kıskançlığa ve rekabete sebep olması yaşanabilecek sorunlarda başı çekmektedir. Bu bağlamda sınıf öğretmenlerinin sınıf annesi ile ilgili anılarında bir sınıf annesinin öğrencilerin ödevlerini kontrol edip "aferin" ya da "daha çok çalış" yazması sınıf annesinin misyonundan sapabileceğini göstermektedir. Bununla ilgili bir haber sitesinde Ankara'da sınıf annesinin bir öğrenciye psikolojik baskı yapması ve öğrencinin okula gitmek istememesine kadar uzanan bir olaya yer verilmiştir (Sınıf annesi, 2017). Sınıf annesinin kendisini aynı zamanda bir "güç" olarak görülmesini istemesi, çalışmamıza katılan bir sınıf öğretmenin de belirttiği gibi "psikolojik tatmin" aracı olarak bu görevi yerine getirmesi yapılan araştırmalarda da kendini göstermektedir. Nitekim bir araştırmada bir öğrencinin annesine "Anne ne olur sen de sınıf annesi ol" dediği belirtilmektedir (Yıldırım ve Dönmez, 2008). Duruma veli gözüyle bakan bir anne ise, sınıf annesinin varlığını öğretmenin kendi elleriyle yarattığı sorun olarak görmekte ve bunu "Sınıf annesi; öğretmenin, öğrencileri ve velileriyle arasına ördüğü Berlin Duvarıdır." olarak ifade etmektedir (Ertaş, 2009). Bu sorunlar karşısında sınıf annesine görevlerinin net olarak açıklanması, sınıf annesi-veli-öğretmen ilişkisinin sınırlarının korunması, öğretmenin öğrencilere karşı eşit davranması ve hatta sınıf annesi seçilmemesi çözüm önerileri olarak ön plana çıkmaktadır. Medyaya yansıyan haberlerle bu verilerin de örtüştüğü görülmektedir. Nitekim İzmir'deki bir ilçenin kaymakamı imzasıyla sınıf annesi uygulamasının mevzuatta olmadığı ve okullarda sınıf annesi seçilmemesi gerektiğine ilişkin yazı gönderilmesi bu durumu destekler niteliktedir (Kabasakal, 2019). Yapılan araştırmada sınıf anneliğinden kaynaklı olası sorunlara ve çözüm önerilerine ilişkin veriler incelendiğinde sınıf öğretmenin tavrının bu noktada belirleyici rol oynadığı söylenebilir. Bektaş ve Küçükturan (2020) ile Tuncer (2021) öğretmenin Whatsapp gruplarını kullanmasının birçok zararı olmasına rağmen okul annesinin etkisini azalttığını ileri sürmektedir.

Medyada bir sınıf annesinin TEMA Vakfı için bağış toplayıp bu bağışı yapmadığı yönündeki iddialara ilişkin bir habere de rastlanmıştır (Sınıf annesi, 2020). Bir başka araştırmada sınıf annesinin öğretmene karşı mobbing düzeyinde davranışlar sergilediği ve diğer velileri öğretmene karşı örgütlediği ortaya koyulmuştur (Türk ve Kiroğlu, 2008). Bu araştırmada da sınıf öğretmeni ve okul yöneticileri sınıf anneliği uygulamasına ilişkin anılarında daha çok olumsuz boyutlara değinmiştir. Sınıf annesinin nispet yapması, öğretmenle tatsızlık yaşaması, öğretmenin sınıf annesi sebebiyle tayin istemesi, öğrencilere öğretmen gibi müdahale etmesi, bir öğrenciye şiddet uygulaması, kendi çocuğuna ayrıcalık tanınmasını istemesi, görevi sebebiyle eşi tarafından darp edilmesi bunlardan bazılarıdır. Ayrıca sınıf dedesi seçilmesi ve sene sonunda ödül verilmesi, velilerin sınıf annesinin maaş aldığını düşünüp iş başvurusunda bulunması da ilginç anılar olarak karşımıza çıkmaktadır.

ÖNERİLER

Bu çalışma ve literatür göstermektedir ki hem mevzuatta olmamasına hem de çok çeşitli sorunlara neden olmasına rağmen sınıf anneliği uygulamasından vazgeçilememektedir. Bu bağlamda araştırmacılar, okulun paydaşları olan öğretmenler ve okul yöneticileri için aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

- Daha farklı kurumsal yapıların oluşturulması adına okul-öğretmen-aile üçgeninde farklı ülke deneyimleri de incelenebilir.

- Özellikle ilköğretim 1. sınıflarda öğretmene katkı sağlayacak yardımcı öğretmen kavramının da tartışılması yararlı olacaktır.
- Sınıf anneliği uygulaması okulun bir diğer paydaşı olan veli perspektifinden de araştırılabilir.
- Sınıf anneliği kavramı, işlevi, yararları ve neden olabileceği olası sorunlar araştırmacılar tarafından daha çok çalışmaya konu edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Aydoğdu, F. ve Kılıç, D. (2016) Sınıf, okul öncesi ve özel eğitim öğretmenlerinin aile katılımına ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 265-274.
- Bektaş, S. ve Küçükturan, A. G. (2020). Sınıf öğretmenlerinin öğretmen-veli iş birliğine ilişkin görüşleri. *Journal of Human Sciences*, 17(2), 521-534.
- Cömert, D. ve Güleç, H. (2004). Okulöncesi eğitim kurumlarında aile katılımının önemi: Öğretmen-aile-çocuk ve kurum. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, 132-145.
- Çetin, M., Tatık, R. Ş., Doğan, B. ve Çayak, S. (2016). Veli liderliği bağlamında veli temsilcileri üzerine nitel bir çalışma. *Route Educational and Social Science Journal*, 3(1), 186-194.
- Derman, M. T. ve Kahraman, P. B. (2012). Sınıf ve okulöncesi eğitimi öğretmenlerinin sınıf anneliği hakkındaki görüşleri, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 167-184.
- Epstein, J., (2001). Building bridges of home, school, and community: The importance of design. *Journal of Education for Students Placed at Risk (JESPAR)*, 6 (1&2), 161-168.
- Ertaş, M. (2009, Kasım). Çekilin aradan sınıf anneleri. *Milliyet Blog*. Erişim adresi: <http://blog.milliyet.com.tr/cekilin-aradan-sinif-anneleri-/Blog/?BlogNo=214394>
- Fan, X. ve Chen, M. (2001). Parental involvement and students' academic achievement: A meta-analysis. *Educational Psychology Review*, 13(1), 1-22.
- Kabasakal, H. (2019, Ekim). İdareci ve öğretmenlere uyarı: "... idari işlem başlatılacak" *Ankara Gündem*. Erişim adresi: <https://ankaragundem.com.tr/egitim/idareci-ve-ogretmenlere-uyari-idari-islem-baslatilacak-h105.html>
- Karademir, A., ve Akman, B. (2021). Farklı bakış açılarıyla okul öncesi eğitimde kalite unsurları: Nitel bir araştırma. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 10(1), 181-206.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2012). Millî Eğitim Bakanlığı okul-aile birliği yönetmeliği. Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=15878&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Sınıf annesi olan öğretmenlere ceza verilebilir. (2017, Mart). *Kamu Ajans*. Erişim adresi: <https://www.kamuajans.com/egitim-personeli/sinif-annesi-olan-ogretmenlere-ceza-verilebilir-h509350.html>
- Sınıf annesi topladığı bağışları zimmetine mi geçirdi? (2020, Ocak). *Kocaeli Gazetesi*. Erişim adresi: <https://www.kocaeligazetesi.com.tr/haber/3603460/sinif-annesi-topladigi-bagislari-zimmetine-mi-gecirdi>
- Sucuoğlu, H., Özkal, N., Yıldız Demirtaş, V. ve Güzeller, C. O. (2015). Çocuğa yönelik anne-baba ilgisi ölçeğinin geliştirme çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 242-263.
- Şehitoğlu, M. ve Koçyiğit, M. (2020). Türkiye ve İsviçre'de okul aile birliği: Bir karşılaştırma çalışması, *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 3(3), 632-653.
- Töremen, F., Çankaya, İ. ve Avanoğlu, Y. (2008). Okul anneliği: Okul güvenliğine yönelik bir model önerisi. *D. Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 10, 56-69.
- Tuncer, N. (2021). Aileler ve öğretmenler arasındaki iletişim için güncel bir uygulama: Whatsapp grubu örneği. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(2), 1037-1063.
- Türk, H. ve Kiroğlu, K. (2018). Ailelerin sınıf öğretmenlerine uyguladığı mobbing davranışları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(4), 2357-2389.
- Yıldırım, M. C. ve Dönmez, B. (2008) Okul-aile işbirliğine ilişkin bir araştırma (İstiklal İlköğretim Okulu örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (23) 98-115.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

An Examination of the Concept of “Classroom Motherhood” from the Perspective of Classroom Teachers and School Administrators: A Title That Exists or Not

Yücel KABAPINAR** , Eda SAK , Esra TOPRAK

Problem Status

Although the education process of the child starts in the family, one of the biggest factors that plays a role in the shaping of this process in his later years is school. Schools affect the educational process of children in terms of academic, social, psychological and many other aspects. These institutions, which have an important place in the child's life, contribute to increasing the quality of the education process, meeting their needs, eliminating their problems and providing a positive climate. These stakeholders are teachers, school administrators, servants, civil servants and classroom mothers, although they are not included in the legislation. According to Derman and Kahraman (2012), the classroom mother is the person who supports the teacher in organizing the classroom, eliminating the deficiencies and meeting the needs, and communicating with the parents of the students. While there is a mother/sister/assistant in pre-school education to meet the needs and support the teacher, there are usually classroom mothers in primary school (Karademir & Akman, 2021). As can be understood from these statements, it is obvious that the classroom mother is of great importance. Despite the fact that the practice of classroom motherhood fills important gaps, it is clearly seen in the news and columns that are reflected in the media that it brings with it many problems. In these news and columns; some of the serious problems we face include class mothers collecting money under the name of dues for various needs, getting involved in classes from time to time, and psychological violence against teachers, parents and children in the classroom (Kabasakal, 2019; Sınıf annesi, 2017; Sınıf annesi, 2020). For this reason, the aim of this research is to bring up the purpose and function of classroom motherhood from the perspective of classroom teachers and school administrators to present suggestions and perspectives on the possible benefits and problems of classroom motherhood and what should be done. In this context, the questions of the research are as follows:

1. What are the perspectives of classroom teachers and school administrators regarding the duties of the classroom mother and the contribution of classroom motherhood practice to the teacher/class?
2. What are the perspectives of primary school teachers and school administrators regarding the classroom motherhood practice?

Method

The research is a qualitative study and was shaped according to the case study pattern. The study group of the research consists of 32 classroom teachers and 15 school administrators working in primary schools in the 2020-2021 academic year. Participants were determined on a voluntary basis through criterion sampling and easily accessible situation sampling. The data collection tools of the study consist of questionnaires applied to teachers and school administrators and a semi-structured interview form prepared for classroom teachers. First of all, classroom teachers and school administrators filled out the questionnaire prepared by the researchers. Then, a detailed examination of the opinions was made by giving an interview form to 5 teachers who volunteered among the classroom teachers who filled out the questionnaire. Content analysis, one of the qualitative data analysis methods, was applied to the obtained data.

Conclusion and Suggestions

The results of the research revealed that although it brings many problems, classroom motherhood practice is a functional and important structure for teachers and school administrators. Classroom teachers and school administrators touched upon the support of the mother in the communication with the parents, in the process and in the organization, and the majority of the participants expressed their views on the contribution of motherhood to the classroom and the school. In the study, besides the contributions of classroom motherhood practice, the problems that may arise are also discussed. Classroom teachers stated that the most common problem they encountered was the mother's putting herself in the place of the teacher, gossiping among the parents, backstage, and trying to direct the teacher to have her own ideas accepted.

School administrators, on the other hand, stated that the class mother's being able to go beyond the scope of her duties and waiting for privileges for herself and her child, along with these problems, are the negative dimensions of the classroom motherhood practice. The majority of school administrators stated that they did not agree with the idea of banning classroom maternity practice with the legislation of the Ministry of National Education. They also stated that the classrooms were crowded and that the classroom motherhood practice was dependent on the teacher's request as the primary reason for this opinion. It was observed that classroom teachers and school administrators who shared their memories of classroom motherhood practice faced various problems and generally included negative memories. When the results of the research are examined, it can be said that school administrators and classroom teachers have similar ideas about classroom motherhood. Research on classroom motherhood is rather scanty. Actually, the necessity of this title, its function and the problems it raises are worth more research. In addition, applications in different countries about classroom motherhood should be examined and new model proposals should be developed. In the meantime, the application of assistant teachers should also be considered, especially for the first grade of primary school.

Bu makaleye atıf yapmak için / To cite this article:

Kabapınar, Y., Sak, E., Toprak, E. (2021). Sınıf öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin perspektifinden "sınıf anneliği" kavramına bakmak: 'olmayıp da olan bir unvan. *Temel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2): 112-130. doi: 10.29228/tead.8